Lietas arhīva Nr. KA04-0712-23/20
ECLI:LV:RAT:2023:1206.11520062521.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2023. gada 6. decembrī

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija
tiesnesis referents Guntars Kveska,
tiesnesis Guntars Stūris,
tiesnese Iveta Vīgante,
rakstveida procesā izskatīja krimināllietu saistībā ar apsūdzētā /pers. D/, personas kods /personas kods/, iesniegto apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 9. marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 9. marta spriedumu /pers. D/ atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 262. panta pirmajā daļā (likuma redakcijā līdz 2022. gada 24. novembrim) un sodīts ar sabiedrisko darbu uz 100 stundām, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 3 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 51. pantu šajā spriedumā noteiktajam sodam pilnībā pievienots ar Rīgas rajona tiesas 2021. gada 3. augusta spriedumu piespriestais sods un galīgais sods /pers. D/ noteikts - brīvības atņemšanu uz 5 gadiem, ar probācijas uzraudzību uz 3 gadiem, sabiedrisko darbu uz 100 stundām, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 3 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo daļu un desmito prim daļu (likuma redakcijā līdz 2021. gada 31. decembrim) /pers. D/ brīvības atņemšanas sods noteikts nosacīti, pagarinot ar Rīgas rajona tiesas 2021. gada 3. augusta spriedumu noteikto nosacītās notiesāšanas pārbaudes laiku par 1 gadu, un pārbaudes laiks noteikts uz 6 gadiem.

Pārbaudes laiku noteikts skaitīt no 2021. gada 14. augusta.

Saskaņā ar Krimināllikuma 52. pantu reāla brīvības atņemšanas soda izciešanas gadījumā, /pers. D/ soda termiņā nolemts ieskaitīt aizturēšanā pavadīto laiku no 2020. gada 16. jūnija līdz 2020. gada 18. jūnijam, kas atbilst 3 brīvības atņemšanas dienām, un no 2020. gada 16. jūlija līdz 2020. gada 17. jūlijam, kas atbilst 2 brīvības atņemšanas dienām.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta piekto daļu nolemts papildsodu - probācijas uzraudzību - izpildīt tikai tad, ja tiesa nolems izpildīt spriedumā noteikto – brīvības atņemšanas sodu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 52. panta $2.^1$ daļu noteikts, ka sabiedriskais darbs izpildāms patstāvīgi.

[2] Saskaņā ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. D/ ir vadījis transportlīdzekli bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām, atrodoties alkohola ietekmē.

2021. gada 3. septembrī ap plkst.2.15 /pers. D/ bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām (transportlīdzekļa vadīšanas tiesības nav iegūtas), atrodoties alkohola ietekmē ar alkohola koncentrāciju izelpojamā gaisā 1,37 promiles, vadīja automašīnu "TL marka", valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, un brauca ar to Rīgā pa Augusta Deglava ielu no Ulbrokas ielas puses Gunāra Astras ielas virzienā.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka /pers. D/ izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 262. panta pirmajā daļā.

[3] Par pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza apsūdzētais /pers. D/, lūdzot atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā par noteikto sodu un papildsodu, nosakot tos vieglākus.

Apsūdzētais norāda, ka tiesa nepamatoti par atbildību pastiprinošu apstākli atzinusi to, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts alkohola ietekmē, jo saskaņā ar Krimināllikuma 48. panta ceturto daļu par atbildību pastiprinošu apstākli nav atzīstams tāds apstāklis, kurš šajā likumā paredzēts kā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme.

Attiecībā par piemēroto papildsodu – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana uz 3 gadiem, apsūdzētais norāda, ka tiesa nav ņēmusi vērā, ka automašīnu līdz apstāšanās brīdim apsūdzētais vadījis neilgu laiku, turklāt, diennakts laikā, kad praktiski nebija satiksmes un citu ceļu satiksmes dalībnieku. Apsūdzētais norāda, ka viņam darba vietā ir nepieciešama autovadītāja apliecība. Kā arī norāda uz savas darba vietas sniegto pozitīvo raksturojumu. Pēc transportlīdzekļa vadīšanas tiesību iegūšanas nav pieļāvis nekādus ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumus. Valsts probācijas dienesta izvērtēšanas ziņojumā norādīts, ka apsūdzētais ir izdarījis secinājumus, noziedzīgo nodarījumu var raksturot kā atsevišķu impulsīvas uzvedības gadījumu, sadarbojas ar probācijas dienestu, ievēro probācijas nosacījumus un pilda uzdotos pienākumus: apsūdzētais ievēro aizliegumu lietot alkoholu vai citas apreibinošas vielas. Ievērojot minēto apsūdzētais lūdz samazināt noteiktā papildsoda laiku, nosakot to tuvāku minimālajam termiņam. Tāpat apsūdzētais lūdz izvērtēt pārbaudes laika pagarināšanas samazināšanas iespēju (*lietas 109.-111.lpp*).

[4] Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijā saņemts apsūdzētā aizstāves Guntas Ginteres viedoklis par iesniegto apelācijas sūdzību. Aizstāve viedoklī pievienojas apsūdzētā apelācijas sūdzībā izklāstītajiem argumentiem. Aizstāve vērš uzmanību, ka pirmās instances tiesa nepamatoti par /pers. D/ atbildību pastiprinošu apstākli atzinusi to, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts alkohola ietekmē, jo tas dublē Krimināllikuma 262. panta pirmās daļas dispozīciju. Ņemot vērā minēto un /pers. D/ pozitīvo raksturojumu, kuru sniedzis Valsts probācijas dienests un darbavieta, aizstāve uzskata, ka ir pamats samazināt apsūdzētājam noteikto sodu un papildsodu, kā arī samazināt pagarināto pārbaudes laiku (*lietas 130.-132.lpp*).

Daudznozaru specializētās prokuratūra prokurors G. Voicehovičs ir iesniedzis viedokli par /pers. D/ apelācijas sūdzību, kurā norāda, ka tiesa nepamatoti ir konstatējusi apsūdzētā atbildību pastiprinošu apstākli, kas ir paredzēts Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 12. punktā, proti, noziedzīga nodarījuma izdarīšanu alkohola reibumā. Neskatoties uz to prokurors uzskata, ka soda mīkstināšanai nav pamata, jo pamatoti ir konstatēts vēl viens atbildību pastiprinošs apstāklis. Tāpat prokurors nesaskata pamatu samazināt noteikto papildsodu – transporta līdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu, jo šis papildsods ir piemērots izvērtējot apsūdzētā personību (*lietas 124.lpp*.).

Prokurors, apsūdzētais un viņa aizstāve nav izteikuši iebildumus pret lietas iztiesāšanu rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Tiesas kolēģija, izvērtējusi iesniegtās apelācijas sūdzības motīvus, iepazinusies ar aizstāves un prokurora iesniegtajiem viedokļiem, kā arī pārbaudījusi /pers. D/ personu raksturojošos lietas materiālus un citas lietā esošās ziņas, kas varētu ietekmēt apsūdzētajam nosakāmā soda veidu vai mēru, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par apsūdzētajam noteikto sodu pēc Krimināllikuma 262. panta pirmās daļas un par noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 51. pantu.

Pārējā daļā spriedums kā tiesisks un pamatots ir atstājams negrozīts.

[6] Pēc lietas materiālu pārbaudes tiesas kolēģija konstatē, ka apsūdzētais /pers. D/ tiesas laikā ir atzinis savu vainu viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījumu izdarīšanā, kas tiesas sēdes protokolā ir fiksēts atbilstoši Kriminālprocesa likuma 498. panta otrās daļas prasībām (*lietas 92.lpp*).

Krimināllieta pirmās instances tiesā saskaņā Kriminālprocesa likuma 499. panta nosacījumiem iztiesāta mutvārdu procesā, neveicot pierādījumu pārbaudi. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499. panta ceturto daļu, šādu spriedumu apelācijas kārtībā var pārsūdzēt tikai daļā par tiesas piespriesto sodu, kompensāciju, rīcību ar mantu vai sakarā ar pieļautiem procesa pārkāpumiem.

Tiesas kolēģija atzīst, ka lietas iztiesāšana pirmās instances tiesā ir notikusi atbilstoši šādos gadījumos Kriminālprocesa likumā noteiktajai procesuālajai kārtībai.

Atbilstoši Krimināllikuma 7. pantā noteiktajai noziedzīgu nodarījumu klasifikācijai /pers. D/ ir izdarījis mazāk smagu noziedzīgu nodarījumu, turklāt ir izdarījis to būdams nepilngadīgs.

Saskaņā ar Krimināllikuma 66.[1] panta trešo daļu par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu nepilngadīgām personām brīvības atņemšanu nepiemēro.

/pers. D/ ir apšaubījis pirmās instances tiesas sprieduma pamatotību norādot, ka pirmās instances tiesa nepamatoti atzinusi par viņa atbildību pastiprinošu apstākli to, ka noziedzīgs nodarījums ir izdarīts alkohola ietekmē.

Šādu apsūdzētā norādi tiesas kolēģija atzīst par pamatotu, jo Krimināllikuma 48. panta ceturtā daļa aizliedz par atbildību pastiprinošiem apstākļiem atzīt tādus apstākļus, kuri šajā likumā ir paredzēti kā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme. Tieši transportlīdzekļa vadīšana bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām vadītājam atrodoties alkohola reibumā, veido /pers. D/ darbībās Krimināllikuma 262. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvu.

Tiesas kolēģija nepiekrīt prokurora iesniegtajā viedoklī ietvertajai norādei, ka šī atbildību pastiprinošā apstākļa izslēgšana nebūtu atzīstama par pamatu soda mīkstināšanai.

Krimināllikuma 46. pantā ir norādīti soda noteikšanas vispārīgie principi. Minētā panta otrajā daļā noteikts, ka, nosakot soda veidu, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, kā arī vainīgā personību. Savukārt atbilstoši Krimināllikuma 46. panta trešajai daļai, nosakot soda mēru, ņem vērā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus. Tādējādi atbilstoši soda noteikšanas vispārīgajiem principiem atbildību mīkstinošu vai atbildību pastiprinošu apstākļu esība ir viens no kritērijiem, kas ņemams vērā, nosakot soda mēru.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka jaunu Krimināllikuma 46. pantā ietverto apstākļu konstatēšana ir pamats soda mēra pārskatīšanai, ja sods bijis noteikts, neņemot vērā šos apstākļus (*Augstākās tiesas 2016.gada 17.marta lēmums lietā Nr. SKK-154/2016 (11370038213, 11370047413)*). Arī juridiskajā literatūrā norādīts, ka, konstatējot atbildību pastiprinošos apstākļus, noziedzīgu nodarījumu izdarījušajai personai ir pamats piemērot bargāku sodu salīdzinājumā ar sodu, kas būtu piemērojams, atbildību pastiprinošajiem apstākļiem neesot (*Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 214.lpp*). Minētais attiecināms arī uz atbildību pastiprinoša apstākļa izslēgšanu, kas ir pamats apsūdzētajam noteiktā soda mīkstināšanai.

Savukārt pēc 2018. gada 24. maija lēmuma pieņemšanas lietā Nr.SKK-150/2018 (krimināllieta Nr.11270005914), Augstākās tiesas judikatūras arhīvā ir iekļauta tēze, ka atbildību pastiprinoša apstākļa izslēgšana apelācijas instances tiesā ir pamats noteiktā soda mīkstināšanai. Tiesas kolēģija nesaskata pamatu apšaubīt šāda secinājuma pamatotību un atzīst, ka Augstākā tiesa ir nepārprotami norādījusi, ka soda mīkstināšanu izraisa arī viena atbildību pastiprinoša apstākļa izslēgšana.

Pārbaudot citus pirmās instances tiesas secinājumus attiecībā uz apsūdzētā /pers. D/ atbildību mīkstinošajiem un atbildību pastiprinošajiem apstākļiem tiesas kolēģija atzīst, ka tie ir pareizi. Pirmās instances tiesa par /pers. D/ atbildību mīkstinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta otro daļu pamatoti atzinusi apsūdzētā savas vainas atzīšanu un to, ka viņš izdarīto nožēlo. Tāpat pamatoti par apsūdzētā atbildību pastiprinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 1. punktu atzīts tas, ka apsūdzētā izdarītais noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgo nodarījumu recidīvu.

Tiesas kolēģija nesaskata pamatu samazināt apsūdzētajam /pers. D/ noteikto tiesību ierobežošanas sodu.

Krimināllikuma Sevišķās daļas normu sankcijas (likuma redakcijā no 2013. gada 1. aprīļa) ir konstruētas tādā veidā, ka tajās nav ietverti tiesību ierobežošanas sodi kā papildsodi. Krimināllikuma Sevišķās daļas normu sankcijās tiesību ierobežošanas sods norādīts tikai tajā gadījumā, kad tas paredzēts kā obligāts (*Augstākās tiesas 2014. gada 20. janvāra lēmums lietā Nr. SKK-J-64/2014 ; lieta Nr.11522011010*).

Tādējādi papildsods transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanas veidā apsūdzētajam ir obligāts. Tiesas kolēģija uzskata, ka par pamatu papildsoda mīkstināšanai nevar kalpot apsūdzētā atsauces uz nepieciešamību darba pienākumu pildīšanai izmantot transportlīdzekli, kura vadīšanai ir nepieciešama "B" kategorijas vadītāja apliecība (*SIA "Nosaukums C" izsniegts raksturojums lietas 86.lpp.*). Pirmās instances tiesa jau ir vērtējusi minētā raksturojuma saturu un noteikusi papildsodu tieši tādā apmērā, kā to uzskatījusi par pareizu. Atkārtoti vērtēt šo dokumentu tiesas kolēģijai nav pamata.

Turklāt tiesas kolēģija norāda, ka 2012. gada 13. decembrī pieņemot likumu "Grozījumi Krimināllikumā" tiesas iespējas ierobežot personas tiesības ir ievērojami paplašinātas, līdz ar ko attiecībā pret /pers. D/ pirmās instances tiesas noteiktais tiesību ierobežošanas laiks ir uzskatāms par samērīgu.

"Krimināllikuma 44. panta otrā daļa ir papildināta ar jaunu iespēju – ievērojot noziedzīgā nodarījuma veidu un raksturu, šā likuma Sevišķajā daļā īpaši paredzētajos gadījumos personai var ierobežot tiesības arī uz ilgāku laiku, bet ne ilgāku par desmit gadiem." *(skat. I.Gratkovska. Krimināls odu reformas politika ir pabeigta. Jurista Vārds. 19.03.2013., 20.-21.lapa).*

Vērtējot citus pirmās instances tiesas spriedumā izdarītos atzinumus saistībā ar apsūdzētajam /pers. D/ noteikto sodu, tiesas kolēģija nesaskata apstākļus, lai to apšaubītu un atzīst, ka sods kopumā nav uzskatāms par nesamērīgi bargu, tas ir tiesisks, taisnīgs un samērīgs ar izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, atbilstošs apsūdzētā personībai.

[7] Tiesas kolēģija uzskata, ka apsūdzētajam /pers. D/ nav nepieciešams noteikt galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 51. pantu.

Kā ir noteikts Krimināllikuma 52. panta 2.[1] daļā un pareizi norādīts pirmās instances tiesas sprieduma rezolutīvajā daļā, /pers. D/ noteiktais sabiedriskais darbs ir izpildāms patstāvīgi.

Savukārt Krimināllikuma 55. panta 10.[1] daļa ir likuma norma, kura 55. panta ietvaros autonomi ļauj tiesai pagarināt pārbaudes laiku līdz vienam gadam, līdz ar ko soda noteikšana pēc vairākiem spriedumiem nav nepieciešama. Nosacīta soda pārbaudes laiks nav soda izciešana (*skat. Augstākās tiesas Senāta 2006. gada 22. februāra lēmums lietā SKK-0122/2006 ; Nr.11260106604*).

Tiesas kolēģijai izslēdzot no pārsūdzētā sprieduma 51. panta piemērošanu apsūdzētā stāvoklis netiek ietekmēts, jo viņam noteiktajā apmērā ir jāizcieš gan noteiktais piespiedu darbs, gan pagarinātais pārbaudes laiks.

[8] Procesuālie izdevumi saistībā ar krimināllietas izskatīšanu apelācijas instances tiesā nav radušies.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz konstatēto un saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 561. panta 1.[1] pantu un 563. panta 1.[1] daļas 2. punktu tiesas kolēģija

nosprieda

Atcelt Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 9. marta spriedumu daļā par /pers. D/ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 262. panta pirmās daļas un par noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 51. pantu.

pers. D par Krimināllikuma 262. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu sodīt ar sabiedrisko darbu uz 80 (astoņdesmit) stundām, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 3 (trim) gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta 10.[1] daļu (likuma redakcijā līdz 2021. gada 31. decembrim) /pers. D/ par 1 (vienu) gadu pagarināt ar Rīgas rajona tiesas 2021. gada 3. augusta spriedumu noteikto pārbaudes.

Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā kasācijas kārtībā Augstākajā tiesā Kriminālprocesa likuma 574. un 575. pantā paredzētajos gadījumos, iesniedzot sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Spriedums pieejams no 2023. gada 6. decembra.

Tiesnesis	(personiskais paraksts)	G.Kveska
Tiesnesis	(personiskais paraksts)	G.Stūris
Tiesnese	(personiskais paraksts)	I.Vīgante

Noraksts pareizs
Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnesis Guntars Kveska
2023. gada 6.decembrī